

's-Hertogenbosch

Meer gezonde en gelukkige jaren

Programma Positieve Gezondheid

2020

Wat staat er in dit document?

Voorwoord	pag. 4
Analyse	pag. 5
Onze ambitie en aanpak	pag. 8
Aanpak in drie pijlers	pag. 11
Nieuwe focus in de aanpak	pag. 18

Voorwoord

Gezondheid is een groot goed. Vraag aan mensen wat zij belangrijk vinden in hun leven. Dan is de eigen gezondheid én die van hun dierbaren één van de eerste dingen die zij noemen. Ons programma gaat over positieve gezondheid. Dat gaat in onze ogen verder dan niet ziek zijn. Positieve gezondheid gaat over goed in je vel zitten, zo weinig mogelijk pijnjes en een fijne leefomgeving hebben en regie kunnen voeren over je eigen leven.

We weten dat gezonde inwoners vaker gelukkiger zijn, meer veerkracht hebben en beter in staat zijn om mee te doen. Daarom stimuleren we het hebben van een gezonde leefstijl en het meedoen in de samenleving. En zorgen we ervoor dat de (leef)omgeving van inwoners hen uitnodigt vaker gezonde keuzes te maken.

Gelukkig gaat het best goed met de gezondheid van veel inwoners. Toch is gezondheid niet voor iedereen vanzelfsprekend. De (gezonde) levensverwachting van mensen met een lage sociaaleconomische status is tot zeven jaar korter dan die van andere inwoners. En uit een onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat het diploma van de ouders, de levensverwachting van hun kinderen bepaald. Dat vinden wij onaanvaardbaar.

We ondersteunen activiteiten van inwoners, scholen, ondernemers, maatschappelijke- en zorgorganisaties

die, direct of indirect, bijdragen aan meer gezonde levensjaren voor iedereen. Maar dat is niet voldoende om de gezondheidsverschillen te verkleinen. Deze maatregelen hebben namelijk een groter effect op gezonde mensen dan op mensen die minder gezond zijn. Daarom richten we ons in het bijzonder ook op inwoners met een lagere gezonde levensverwachting. Wij willen vooral hen ondersteunen bij het benutten van hun gezondheidspotentieel. Dat doen we door samen met hen in de eigen buurt aan de slag te gaan. Het gaat dan om activiteiten die volgens hen zélf bijdragen aan hun gezondheid.

Ik geloof erin dat we met deze gezamenlijke inzet het verschil kunnen maken. Dat we ervoor kunnen zorgen dat onze inwoners meer gezonde jaren hebben. En dat inwoners een gelijke kans krijgen op een gezond leven.

Ufuk Kâhya
Coördinerend wethouder
positieve gezondheid

Analyse

Of inwoners goed in hun vel zitten wordt bepaald door hun leefstijl, hun leefomgeving en de mate waarin mensen mee kunnen doen in de samenleving. Het programma 'positieve gezondheid' richt zich daarom op drie pijlers:

- De pijler 'Gezonde leefstijl' gericht op het individu.
- De pijler 'Meedoen' gericht op de groep.
- De pijler 'Gezonde leefomgeving' gericht op de ruimte.

Samenwerking met organisaties

Tal van organisaties in onze gemeente dragen dagelijks bij aan de gezondheid van inwoners. Via fysieke ingrepen in de omgeving, activiteiten gericht op bewegen, gezonde voeding en op het meedoen. Het gaat zowel om professionele als vrijwilligersorganisaties. Samen met al deze organisaties helpen we inwoners

PIJLER
'GEZONDE LEEFSTIJL'

PIJLER
'MEEDOEN'

PIJLER
'GEZONDE LEEFOMGEVING'

gezondheid te leven. Op provinciaal niveau zijn we actief in een brede coalitie in het kader van 'Op weg naar een Gezonder Brabant'. Landelijk zijn we onder meer betrokken bij het 'Nationaal Preventieakkoord', het programma 'Kansrijke Start', 'Jongeren op Gezond Gewicht' (JOGG) en het Schone Lucht Akkoord.

Analyse van de gezondheidsverschillen tussen buurten, wijken en dorpen

Gezondheid is het grootste goed waarover mensen kunnen beschikken. Gelukkig gaat het best goed met de gezondheid van veel Bosschenaren. Uit landelijk onderzoek blijkt echter dat de levensverwachting van mensen met een lage sociaaleconomische status tot 7 jaar korter is dan die van andere inwoners. Het verschil in gezonde levensjaren is zelfs 18 jaar. Deze verschillen hangen niet alleen samen met opleiding en inkomen, maar ook met maatschappelijke factoren, zoals huisvesting, leefomgeving, leefstijl, meedoen en toegang tot de zorg. Deze verschillen vinden wij onaanvaardbaar groot.

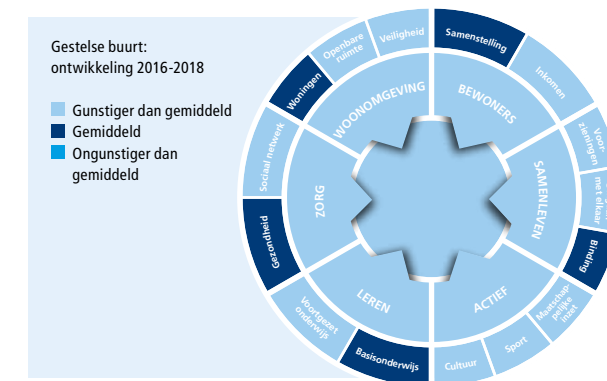
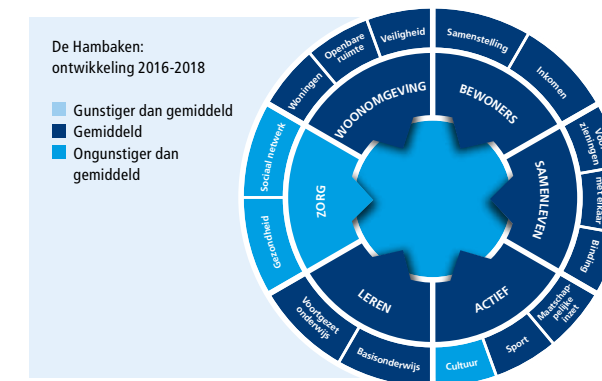
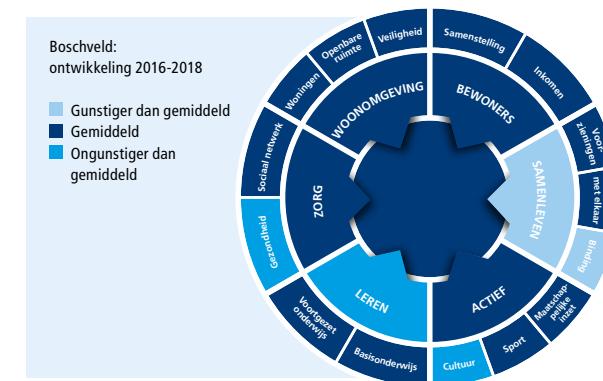
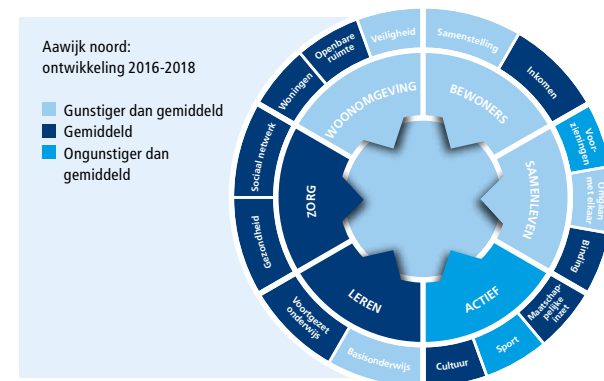
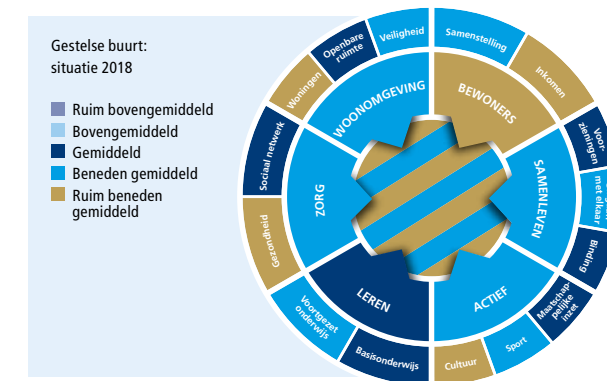
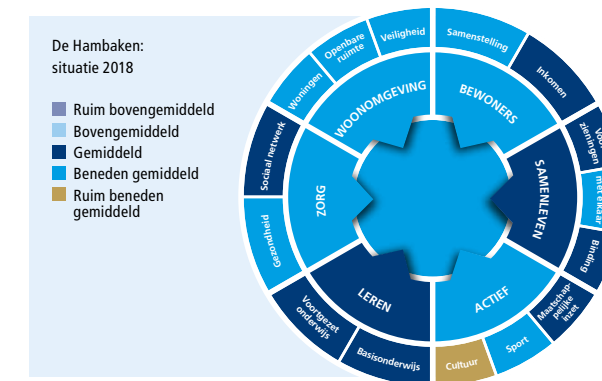
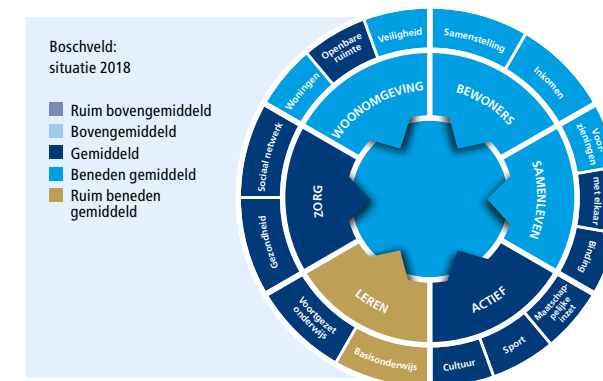
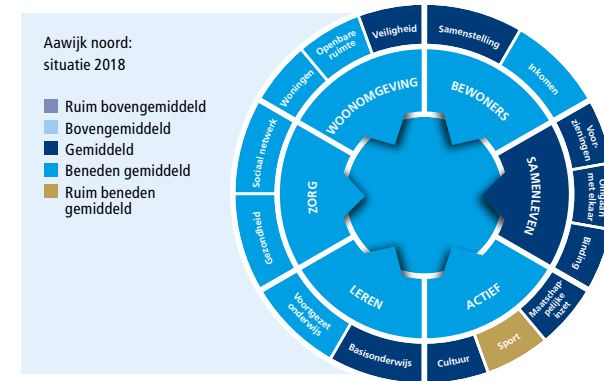
Binnen de Wijk- en buurtmonitor is 'Gezondheid' een apart thema. De meeste buurten scoren op dit thema 'gemiddeld, een aantal buurten buurten 'hoog'.

In de monitor staan ook de buurten waar bewoners minder tevreden zijn over hun gezondheid of waar bewoners wonen die zich in toenemende mate beperkt voelen door hun gezondheid.

Op basis van bovenstaande analyse hebben wij vier buurten geselecteerd waarin we met bewoners aan de slag gaan om hun gezondheidsbeleving te verbeteren. Het gaat daarbij om

- Aawijk noord
- Boschveld
- De Hambaken
- De Gestelse buurt

We hebben deze buurten ook geselecteerd vanwege de aanwezigheid van structuren en initiatieven die het mogelijk maken om samen met bewoners aan de slag te gaan, zoals de Brede Bossche Scholen, buurtcoöperaties en vrijwilligersinitiatieven.

Onze ambitie en aanpak

Gezondheid staat in 's-Hertogenbosch sinds het Bestuursakkoord van 2018 nadrukkelijk op de agenda. Een van de speerpunten is 'positieve gezondheid'. 's-Hertogenbosch streeft ernaar een 'gezonde' stad te zijn en haar inwoners te ondersteunen door een gezonde leefstijl en meedoen te faciliteren en de leefomgeving zo in te richten dat het maken van een gezonde keuze gemakkelijker wordt. Verbetert de gezondheid van inwoners, dan nemen de veerkracht en kansen om mee te doen toe.

We richten ons op alle inwoners van onze gemeente met algemene maatregelen en activiteiten in de drie pijlers. Daarnaast zetten wij extra in op vier buurten die lager scoren op een aantal belangrijke gezondheidsindicatoren.

Aanpak

Als uitgangspunt van onze benadering, hanteren we de principes van ons Bestuursakkoord: #073, #samen, #duurzaam, #vernieuwend.

Het hoofddoel van ons programma 'positieve gezondheid' is:

Meetbaar meer gezonde en gelukkige jaren voor de inwoners van 's-Hertogenbosch in 2030 en het verminderen van de steeds groter wordende gezondheidskloof in de samenleving.

#073

Op dit moment gebeurt er al heel veel in de gemeente dat bijdraagt aan de gezondheid van onze inwoners. Door vrijwilligersorganisaties, maatschappelijke- en zorgorganisatie, huisartsen en gezondheidscentra, bedrijven, enz. Dat blijven we als gemeente ondersteunen, faciliteren en stimuleren. Waar nodig en mogelijk, leggen we verbindingen tussen maatregelen om inwoners te helpen hun gezondheidspotentieel beter te benutten. Zo nemen we bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie en de Omgevingsplannen gezondheid als een van de leidende principes.

Als gemeente zelf geven we natuurlijk ook het goede voorbeeld als gezonde werkgever. We stimuleren medewerkers tot gezond gedrag.

#samen

We doen dit samen met inwoners en onze partners in de gemeente. Via inkoop en subsidiering ondersteunen we een groot aantal activiteiten die bijdragen aan gezondheid. Het gaat hierbij om activiteiten van vrijwilligersorganisaties en de GGD, Farent, MEE, Humanitas, aanbieders van gespecialiseerde Wmo en Jeugdhulp. Ook 'S-PORT, het Jeroen Bosch Ziekenhuis, onderwijsinstellingen en andere organisaties dragen nadrukkelijk hun steentje bij. Meer specifiek: in de gezamenlijke opdracht aan Farent, MEE, GGD en Humanitas is 'positieve gezondheid' één van de deelopdrachten waar we nadrukkelijk op inzetten.

Ook participeren we in verschillende overlegstructuren en samenwerkingsverbanden die zich verbonden hebben bij te dragen aan 'positieve gezondheid':

- De Stuurgroep Samen Gezond bestaande uit het Jeroen Bosch Ziekenhuis, gemeente 's-Hertogenbosch, GGD, Van Neynsel, Cello, Reinier van Arkel, Chronos (huisartsen), MEE/Farent). Deze overlegstructuur richt zich vooral op de pijlers 'Gezonde leefstijl' en 'Meedoen'.

- In de City Deal Kennis Maken werkt de gemeente sinds 2019 samen met de zeven Bossche instellingen voor MBO, HBO en WO: Avans Hogeschool, Fontys, HAS, Helicon MBO, JADS, Koningstheateracademie en Koning Willem I College. Het doel van deze City Deal is om studenten, docenten en onderzoekers in te zetten bij het versneld oplossen van maatschappelijke opgaven. In 's-Hertogenbosch werken studenten aan opdrachten binnen het thema 'positieve gezondheid'. Daarbij bevorderen we dat de opdrachten multidisciplinair zijn. Zo vindt een mooie kruisbestuiving plaats tussen studenten van verschillende scholen, opleidingen en niveaus.

- Regionaal overleg met de zorgverzekeraars en zorgkantoren over de afstemming tussen de gemeentelijke taken op het terrein van de preventie, Wmo en Jeugdhulp en de taken van de zorgverzekeraars en zorgkantoren zoals de wet Langdurige Zorg en de wijkverpleging.

- Overleg in het verband van Brabantstad en uitwerking van de nota 'Op weg naar een gezonder Brabant; 3 gezonde levensjaren voor iedere Brabander in 2030 erbij!

- Elke wijk kent een leefbaarheidsoverleg waar afstemming plaats vindt op de terreinen sociaal, fysiek en veilig en daarmee ook directe raakvlakken heeft met 'positieve gezondheid'. In onze stad zijn veel bewoners actief via bestuurs- wijk of dorpsraden. Maar ook via informele buurttafels en bewonersinitiatieven. Deze bewonersinitiatieven worden vaak gefaciliteerd via het wijk- en dorpenbudget.

#duurzaam

Vanwege de grote invloed van de leefomgeving op de gezondheid van inwoners, dragen ook de maatregelen die wij nemen in het kader van Duurzaam 's-Hertogenbosch bij aan 'positieve gezondheid'. Hierbij denken we onder andere aan de vergroening van de openbare ruimte bijvoorbeeld door twee keer zoveel bomen te planten en hittebestendig bouwen, schonere lucht, beheersbaar geluid, realisatie snelle fietsroutes en duurzame mobiliteit.

#vernieuwend

Het verbinden van de maatregelen in de verschillende pijlers is een nieuwe manier van werken die de inzet effectiever maakt en het maatschappelijk rendement vergroot. Omdat we de sociaaleconomische gezondheidsverschillen onacceptabel vinden, zetten we in het bijzonder in op vier buurten met een lage sociaaleconomische status door samen met bewoners een actieprogramma te ontwikkelen dat hen helpt hun gezondheidsbeleving te verbeteren. Hiervoor gaan we samen met het lectoraat 'Leven lang in beweging' van Avans Hogeschool aan de slag met bewoners op basis van een innovatieve gespreksmethodiek om maatregelen en activiteiten te bedenken en uit te voeren. De intrinsieke motivatie van bewoners is daarbij uitgangspunt, met en voor elkaar in de buurt. Daarbij bieden wij ruimte voor experimenten waarvan we gezamenlijk kunnen leren.

Aanpak in de drie pijlers

Zoals eerder aangegeven doen we samen met onze partners al heel veel op het gebied van 'positieve gezondheid'. Deels met maatregelen en activiteiten gericht op alle inwoners. In deze paragraaf geven we per pijler een aantal voorbeelden die professionals en vrijwilligersorganisaties uitvoeren. We gaan door met deze maatregelen en activiteiten en monitoren hun maatschappelijk rendement.

Pijler ‘Gezonde leefstijl’

De pijler ‘Gezonde leefstijl’ is gericht op het individu en wordt bepaald door factoren als gedrag (gezond eten, niet roken, voldoende beweging en/of ontspanning, matig alcoholgebruik), beperkingen en ziekten, het vermogen om het eigen leven vorm te geven, (psychische) weerbaarheid en leeftijd.

Doel:

- Inwoners zijn zich meer bewust van de mogelijkheden om zelf op een positieve wijze met gezondheid bezig te zijn. Zij bewegen en ontspannen bijvoorbeeld voldoende en kiezen voor gezonde voeding.

Wat doen we voor een gezonde leefstijl?

ACTIVITEITEN VAN PROFESSIONALS, BIJVOORBEELD:

Jeugdgezondheidszorg (GGD)

Alle kinderen in onze regio worden vanaf hun geboorte tot hun achttiende jaar gevolgd. Er wordt hulp geboden bij vragen over het opgroeien, de gezondheid en de opvoeding van het kind.

Wijkgericht gezondheidswerk/samen gezond spreekuren (GGD/Farent)

Deze spreekuren worden gehouden in gezondheidscentra door een buurtsportcoach en/of een wijkgezondheidswerker van de GGD, eventueel aangevuld met een wijkwerker van welzijnsorganisatie Farent. Een huisarts of een andere zorgprofessional stuurt mensen door als klachten niet zozeer een medische achtergrond hebben, maar meer sociaal van aard zijn.

Kansrijke start, voorzorg, stevig ouderschap (GGD/JBZ/Farent)

De eerste 1.000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een optimale kans op een goede en gezonde toekomst. Het goed kunnen bereiken en beter begeleiden van kwetsbare gezinnen, is een belangrijke ambitie. Lokale coalities waarin partijen uit het medische én het sociale domein met elkaar samenwerken, vormen daarbij een belangrijke basis.

Project les je dorst (GGD)

Met ‘Les je dorst’ ontdekken leerlingen van groep 1 tot en met 8 spelenderwijs alles over de wereld van kraanwater. Kinderen worden gestimuleerd om meer kraanwater te drinken, ook in de klas.

Gezond tussendoortje (GGD/Onderwijs)

Met gezonde tussendoortjes leren kinderen wat past bij een gezonde leefstijl. En wat belangrijk is voor weerstand en om overgewicht te voorkomen. Uit ervaring blijkt dat kinderen na twee jaar meer groente en fruit eten dan de periode daarvoor. De gemeente kiest voor een aanpak via de basisscholen. Want de leeftijd van kinderen is bepalend: wat ze dan leren kan als gewoonte gaan gelden voor de rest van hun leven.

Regionaal Trainings Centrum (GGD/MEE/Farent)

Het Regionaal Trainings Centrum (RTC) biedt een groot aanbod aan trainingen voor zowel jeugd (via school) als voor

volwassenen, waaronder weerbaarheidstrainingen en trainingen depressiepreventie.

Dementievriendelijke gemeente/Social Trial

Bij dit project van van Neynsel staat de sociale benadering van mensen met dementie en hun mantelzorgers centraal. De gemeente, zorgverzekeraars en het zorgkantoor werken samen. Hun doel is de sociale ondersteuning aan mensen met dementie en hun omgeving te verbeteren.

Sportstimulering/sportcombifuncties

Alle inwoners dagen we uit om mee te doen met ‘S-PORT. Ieder op zijn eigen niveau met zijn eigen talenten. Door zelf te sporten of bij te dragen aan de sport, ontmoet je anderen! Er is ruimte voor sporters, sportaanbieders, supporters en organisaties om creativiteit en energie te brengen en te halen.’

Nationaal Preventie Akkoord

Met het Nationaal Preventie Akkoord gaan meer dan 70 partijen samen aan de slag om Nederland gezonder te maken en gezondheidsverschillen te verkleinen. Het akkoord bestaat uit een uitgebreid pakket aan afspraken en maatregelen over het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Met vereende krachten willen de deelnemers onder andere bereiken dat er in 2040 een rookvrije generatie is ontstaan, dat jongeren en zwangere vrouwen geen alcohol drinken, iedereen veel bewuster is van de risico's van alcohol en dat het aantal mensen met overgewicht daalt.

Gezonde werkgever

Gezonde en vitale werknemers zijn productiever, hebben meer plezier in hun werk en verzuimen minder. Elke werkgever is dan ook gebaat bij een beleid dat de leefstijl en gezondheid bevordert. De GGD ondersteunt gerichte acties op de werkvloer zoals ‘gezonde kantines’, ‘neem de trap’ en ‘stoppen met roken’. Recent heeft Weener XL van het voedingscentrum het predicaat ‘goud’ gekregen voor de bedrijfskantine. Dat betekent dat de uitstraling en het aanbod voldoen aan de richtlijnen van een gezonde kantine.

ACTIVITEITEN VAN VRIJWILLIGERS, BIJVOORBEELD:

Sportverenigingen

Bijna 4 op de 10 inwoners van onze stad verrichten vrijwilligerswerk. Daarmee scoren we als stad bovengemiddeld. Van de duizenden uren vrijwilligerswerk wordt 40% ingezet bij sportverenigingen. De tientallen sportclubs kunnen zonder vrijwilligers niet bestaan. De vrijwilligers doen vaak dienst als trainer, coach en begeleider.

(Buurt)moestuinen

In verschillende buurten en wijken zijn (buurt) moestuinen die functioneren als groene ontmoetingsplekken en waar bewoners elkaar ontmoeten, leren kennen en een bijdrage leveren aan de natuur in de wijk.

Sociale restaurants

Op uiteenlopende plekken wordt door vrijwilligers gekookt voor mensen die niet in staat zijn zelf een gezonde warme maaltijd te verzorgen en een veilige, vriendelijke plaats zoeken om te eten. Ook zijn er uiteenlopende initiatieven om ouderen regelmatig een gezonde maaltijd aan te bieden tegen een betaalbare prijs en waarbij ook ontmoeting met buurtgenoten centraal staat

Zelfhulpgroepen

Er is een groot aantal zelfhulpgroepen waarbij lotgenoten en/of betrokkenen met een gedeelde problematiek ervaringen uitwisselen en elkaar ondersteunen

Amateurkunstverenigingen op het gebied van muziek, toneel en beeldende en audiovisuele kunst

De culturele stad verrijkt niet alleen mensen, maar verbindt ze ook. Dit is de sociale waarde van cultuur: het zorgt voor cohesie en participatie en draagt bij aan educatie en talentontwikkeling. We gaan naar Jazz in Duketown voor de muziek, maar ook om andere mensen te ontmoeten en samen het festival te beleven. Dat geldt natuurlijk ook voor Oeteldonk. Het wijktheater heeft een culturele waarde voor de deelnemers, maar zorgt ook voor nieuwe verbinding in de wijk. Plezier maken en samenzijn in deze vormen zorgt voor ontspanning en welbevinden en draagt dus bij aan de gezondheid van inwoners.

Pijler ‘Meedoen’

Bij de pijler ‘Meedoen’ denken we aan participatie en talentontwikkeling. Deze worden bepaald door factoren als onderwijs, werk, vrijwilligerswerk of dagbesteding, arbeidsomstandigheden, inkomen, armoede, schulden, sociale contacten, zingeving, acceptatie en mogelijkheden voor culturele ontplooiing.

Doel:

- Jongeren groeien gezond op en ontwikkelen hun talenten maximaal.
- Bosschenaren hebben voldoende mogelijkheden om mee te doen, beschikken over een sociaal netwerk, zinvolle dagbesteding (werk, vrijwilligerswerk, mantelzorg) en zijn vrij van problematische schulden.
- Inwoners kunnen naar vermogen meedoen in onze inclusieve samenleving.

Wat doen we aan talentontwikkeling en participatie?			
ACTIVITEITEN VAN PROFESSIONALS, BIJVOORBEELD:		ACTIVITEITEN VAN VRIJWILLIGERS, BIJVOORBEELD:	
Onderwijs Educatie moet meegaan met de tijd. De kinderopvang, het primair en voortgezet onderwijs, onze gemeente en andere partners slaan de handen ineen om dat te bereiken. Elk voor zich én gezamenlijk. Specifiek in het kader van positieve gezondheid wordt gewerkt aan gezonde scholen, gezonde kantines, rookvrije schoolpleinen, stimuleren van waterdrinken en bewegen.	Vrijwilligerswerk (toeleiding, waardering en ondersteuning) De gemeente ondersteunt en stimuleert vrijwilligerswerk. Bijvoorbeeld met subsidies voor vrijwilligersinitiatieven en via Farent. Ook via het Makelpunt voor de uitvoering van een vrijwilligersinitiatief. Vrijwilligerswerk draagt bij aan het welbevinden van inwoners en daarmee aan hun gezondheidsbeleving.	Jong Actief is voor en door jongeren opgericht. Jong Actief richt zich op de ontwikkeling van vaardigheden en talenten van jongeren. Dit heeft als doel jongeren zelfredzaam te maken in de huidige maatschappij. Leeftijdgenoten helpen daarbij.	Buurtcoöperaties Op steeds meer plekken zijn en ontstaan bewoners- en wijk initiatieven onder één dak (Copernikkel/Graafse Akker). Het zijn broedplaatsen van ideeën, plannen en wensen. Ze zijn laagdrempelig en dragen bij aan samenredzaamheid in buurten.
Jongerenwerk Gericht op jongeren tussen 12-23 jaar. PowerUp073 zet jongeren-participatie in als middel om jongeren te helpen hun talenten te ontwikkelen en om gedragsverandering te realiseren. In Noord doet PowerUp073 dit samen met de Poort en Hambaken Connect. Aandacht voor gezonde leefstijl (voeding en bewegen) maakt onderdeel uit van de aanpak.	Mantelzorg (informatie, waardering en ondersteuning) Mantelzorgers zorgen langdurig en onbetaald voor zieke familieleden of vrienden. De gemeente ondersteunt mantelzorgers met informatie, waardering en helpende handen, zodat zij het vol kunnen houden en ruimte krijgen om anderen te ontmoeten. Dit is belangrijk om eenzaamheid te voorkomen en hun welbevinden te verbeteren.	Dagbesteding Weener XL is het werk-ontwikkelbedrijf van de gemeente ‘s-Hertogenbosch. Gericht op mensen die niet in staat zijn zelfstandig zonder subsidie en/of extra begeleiding werk te vinden. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden begeleid naar werk of participeren naar vermogen. Ook zorgaanbieders verzorgen dagbesteding, zodat mensen langer thuis kunnen wonen, mantelzorgers worden ontlast en het welbevinden van betrokkenen toeneemt.	Vrijwillig jeugd- en jongerenwerk Vrijwilligers organiseren uiteenlopende activiteiten in de vrije tijd voor jongeren van 4 t/m 24 jaar op het gebied van ontmoeting, ontspanning en dragen zo bij aan talentontwikkeling. Een voorbeeld is de scouting.
Opvoedondersteuning Alle kinderen hebben het recht om veilig, gezond en in hun eigen omgeving op te groeien. Soms kunnen ouders daar extra hulp bij gebruiken, in de vorm van tips. Samen met ouders zoeken we naar de goede oplossingen waarbij we ook aandacht hebben voor gezonde keuzen.	City Deal Kennis Maken Voorbeelden van opdrachten voor de City Deal Kennis Maken zijn - De realisatie van een dierenweijtje bij het Jeroen Bosch Ziekenhuis. - Hackaton en challenges rondom thema van Duurzaamheid en Data. - Onderzoek naar mogelijkheden voor buiten spelen in Hintham-Noord. - Gesprekken in de wijk over positieve gezondheid op verzoek van de GGD. - Onderzoek naar mogelijkheden voor een groene en veilige campus rondom de Onderwijsboulevard. - Ontwikkelen van een aanpak voor de preventie van verslaving op verzoek van de Vrienden van Novadic-Kentron. - Een verkenning hoe humor in het sociaal domein gebruikt kan worden om onder ander onze doelen met betrekking tot positieve gezondheid te bereiken. - Langer thuis wonen door gebruik van technologie.	Aanpak armoede en schulden Problematische schulden zijn een belangrijke reden waarom mensen niet mee kunnen doen, eenzaam zijn en ongelukkig zijn. De gemeente biedt ondersteuning aan mensen met problematische schulden via: - Eerste hulp bij geldzaken - Inkomensondersteunende maatregelen - Collectieve ziektekostenverzekering voor kwetsbare inwoner - Praktische hulp vanuit Humanitas en Farent.	Activiteiten van ouderenverenigingen In de meeste wijken en buurten vinden activiteiten plaats voor en door ouderen om sociale contacten te bevorderen en zo de sociale netwerken van ouderen en hun welbevinden te versterken.
Ontmoeting In onze gemeenten worden op tal van locaties, zoals buurthuizen, Brede Bossche Scholen, huiskamers, sportverenigingen, door professionele en vrijwilligersorganisaties ontmoetingsactiviteiten georganiseerd. Hier kunnen mensen hun talenten ontplooiën, hun vrije tijd besteden en onder de mensen zijn. Dit draagt bij aan hun gezondheid en welbevinden.	Sociale activering(Loods/Jong Actief) Stichting Loods is ontstaan uit de samensmelting van twee kleine stichtingen: PUB en Spoor073. Deze stichting bestaat sinds april 2018 en werkt vanuit de volgende visie: ‘Mensen een veilige plek bieden waarin zij zichzelf kunnen zijn, waarin kansen geboden worden en er aandacht is voor de persoon’. Dit doet zij in combinatie met het bieden van verschillende activiteiten waarin mensen hun talenten en krachten kunnen inzetten.	Op deze manier dragen wij bij aan hun welbevinden en maken we meedoen mogelijk.	Steunpunt zelfhulp/Lotgenotencontact In onze stad worden tientallen groepsbijeenkomsten georganiseerd door vrijwilligers waarbij lotgenoten en/of betrokkenen met een gedeelde problematiek ervaringen uitwisselen en elkaar ondersteunen en versterken.
Wijkpleinen/Koo De gemeente ‘s-Hertogenbosch heeft wijkpleinen. Bij de wijkpleinen kunnen inwoners terecht met vragen over bijvoorbeeld wonen, zorg, welzijn, inkomen, gezondheid, mantelzorg en vrijwilligerswerk. In de wijkpleinen werken vrijwilligers. Daarnaast houden verschillende organisaties er inloopsprekuren, zoals de gemeente, steunpunt Mantelzorg, Farent en diverse zorgaanbieders.			Netwerk tegen armoede Kinderen en jongeren mogen niet in armoede leven. Een brede aanpak van armoede, die ook oplossingen zoekt voor volwassenen en senioren, geeft kinderen, nu en in de toekomst, meer kansen om zonder armoede op te groeien.
			NL voor elkaar NL voor elkaar verzamelt al het vrijwilligerswerk van Den Bosch op één plek. Van goede doelen tot de eenzame dame in de buurt. En van bingo tot een marketing campagne designen. Zo wordt makkelijk en veilig het vrijwilligerswerk gevonden dat bij iemand past.
			Buddyhulp Als iemand het moeilijk heeft of het alleen niet redt, kan de hulp van een ander het verschil maken. Stichting Buddyhulp helpt dan: zij koppelen betrokken vrijwillige buddy’s aan mensen die dat even nodig hebben. Mensen die ernstig ziek zijn bijvoorbeeld, (eenzame) ouderen. Maar ook mensen die, om wat voor reden dan ook, een tijdje buiten de samenleving komen te staan. Ex-psychiatrische patiënten bijvoorbeeld.

Pijler ‘Gezonde leefomgeving’

De pijler ‘Gezonde leefomgeving’ heeft betrekking op onder meer de kwaliteit van woningen, lucht, geluid, water, groen, ruimte, bodem, geur en duurzaamheid.

Doel:

- Gezondheid is een belangrijk aandachtspunt bij de inrichting van de leefomgeving en ruimtelijke projecten.
- In de leefomgeving zijn voldoende voorzieningen aanwezig die uitnodigen tot bewegen en ontmoeten.

Wat doen we voor een gezonde leefomgeving?

ACTIVITEITEN VAN PROFESSIONALS, BIJVOORBEELD:

Gezondheid als thema in de omgevingsvisie en omgevingsplannen

Gezondheid nemen we mee in gesprekken over de fysieke leefomgeving. Omdat de Omgevingsvisie uiteindelijk antwoord geeft op trends, ontwikkelingen en Bossche opgaven, nemen we gezondheid als een van de leidende principes bij de uitwerking.

Schone Lucht Akkoord

Voor alle inwoners van Nederland moet de luchtkwaliteit verbeteren. Er komen extra maatregelen met aandacht voor de gebieden waar de luchtkwaliteit onder druk staat. Bijvoorbeeld bij drukke verkeersknooppunten, binnensteden en gebieden in de buurt van intensieve veehouderijen. De gemeente heeft met het Rijk in 2020 het Schone Lucht Akkoord afgesloten. Het doel van het Schone Lucht Akkoord (SLA) is de gezondheidsschade door luchtvervuiling in 2030 te verminderen.

Groen- en klimaatbestendig ‘s-Hertogenbosch (hittestress, verdroging, vergroening, biodiversiteit, overstroming)

Het behalen van de 2050-doelstelling om klimaatneutraal te zijn vraagt om inzet van iedereen. Zo moeten we accepteren dat het stadsbeeld en het landschap veranderen als we inzetten op duurzame energie. Om te bereiken dat de gemeente in 2050 klimaatneutraal is, moet nog veel gebeuren. Daarom gaan we actief aan de slag.

Groene Delta

De Groene Delta omvat de aaneenschakeling van agrarische gebieden en natuurgebieden rondom de stad. De aanleg van de Rosmalense Aa, die naast het nieuwe tracé van de Zuid-Willemsvaart wordt aangelegd, zorgt voor verbinding van gebieden een ecologische verbindingszone. ‘s-Hertogenbosch is dan werkelijk omgeven door groene en blauwe natuur.

Verdubbeling bomen

Voorheen werden er jaarlijks 1.200 bomen geplant in ‘s-Hertogenbosch. Door het aantal te verdubbelen, wordt de natuur binnen de bebouwde kom versterkt. Bij het aanbrengen

van de nieuwe bomen kijkt de gemeente onder andere naar de biodiversiteit van de omgeving. De bomen moeten een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een klimaatbestendige stad en een diverse biodiversiteit. Zo worden er onder andere linden, acacia’s en populieren geplant.

Geveltuintjes

Niet iedereen in onze gemeente heeft een voortuin. Geveltuintjes fleuren de straat op. Ze zijn bovendien ook nog goed voor het klimaat.

Groene daken

Groene daken bieden veel voordelen. Een dak met planten werkt isolerend; het koelt bij hitte en dempt geluid. Ook houdt het water vast bij regen. Hierdoor wordt het riool minder belast. De gemeente stimuleert de aanleg van groene daken met subsidie. Burgers kunnen deze subsidie aanvragen voor een bestaand dak op een gebouw, huis, appartement, garage, overkapping, carport of schuur.

Bewegen en ontmoeten

Bij het realiseren van speel/recreatie voorzieningen staat ‘bewegen voor jong en oud’ hoog op onze agenda.

Duurzame mobiliteit

We gaan op weg naar een gemeente waar we wonen en vrij bewegen in een aantrekkelijke, leefbare en groene omgeving. Met groen op loopafstand in een schone lucht. Klimaatbestendig, CO2-neutraal en optimaal hergebruik.

Rookvrije en groene schoolpleinen

Onze gemeente is nauw betrokken bij het proces om te komen tot verplichte rookvrije schoolpleinen per 1 augustus 2020. We nemen deel aan het overleg met onder andere het Koning Willem I-college, Avans hogeschool en de HAS.

Actieplan geluid

Dit plan richt zich op het verminderen van geluid. Het plan benoemt de geluidsknelpunten en geeft aan welke maatregelen getroffen worden om de situatie te verbeteren. Daarbij wordt aangegeven wat de te verwachte effecten en kosten zijn.

Bodem

De gemeente heeft een bodemnota, beleidsregels bodem, een bodeminformatiesysteem en een bodemkwaliteitskaart. Dit is voor de bescherming van het Bossche grondwater en de bodemkwaliteit. Bodemdata is nodig om op locaties volksgezondheidsrisico’s te kunnen inschatten, zoals de concentratie van bepaalde stoffen, bij onder andere ‘maatschappelijke’ ontwikkelingen (bijvoorbeeld concentratie lood bij speelplaatsen), zodat al dan niet in eigen beheer maatregelen kunnen worden getroffen om risico’s voor de volksgezondheid te voorkomen of te beperken.

ACTIVITEITEN VAN VRIJWILLIGERS, BIJVOORBEELD:

Duurzaamheidsactiviteiten/bouwen in eigen beheer

In verschillende wijken – waaronder ‘t Zand, Zuid, Hintham Zuid, Sparrenburg, Buitenpepers en Boschveld - zijn bewoners samen aan de slag om te werken aan duurzame woningen. Zij doen dat om hun leefomgeving te verbeteren. De initiatieven dragen echter ook bij aan een versterking van de sociale samenhang in buurten en wijken, de onderlinge hulp en daarmee aan het welbevinden van inwoners.

De Bossche Milieufederatie

Doel van deze organisatie die met veel vrijwilligers werkt is het werken aan oplossingen voor milieuproblemen. Door het geven van voorlichting aan particulieren en instanties en het mobiliseren van de publieke opinie in het belang van natuur en milieu in de ruimste zin.

Beheer dierenparken/kinderboerderijen

Binnen de gemeente hebben we 12 dierenparkjes en 3 kinderboerderijen. Ze zorgen voor een fijne leefomgeving voor de dieren en een leuke vrijetijdsbesteding voor inwoners. De kinderboerderijen hebben een educatieve ruimte op hun terrein. Ook bieden zij een zinnige dagbesteding of werkplek aan vrijwilligers. De dieren in de dierenparkjes worden verzorgd door vrijwilligers die meestal in de directe omgeving wonen.

Nieuwe focus in de aanpak

Verbindingen tussen de drie pijlers

Zoals uit het voorgaande blijkt nemen we op tal van beleidsterreinen maatregelen die bijdragen aan ‘positieve gezondheid’. In het kader van dit programma verbinden we de maatregelen en activiteiten in de verschillende pijlers met elkaar, zodat zij elkaar kunnen versterken. Op deze manier komen we tot vernieuwende en creatieve oplossingen die meer maatschappelijk rendement opleveren.

Maatregelen en activiteiten gericht op een gezonde leefstijl, zoals het stimuleren van gezonde voeding en voldoende beweging, zijn bijvoorbeeld pas echt effectief als er bij de inrichting van de leefomgeving rekening wordt gehouden met voldoende groen en ruimte om veilig bewegen mogelijk te maken. Willen mensen hun mogelijkheden goed benutten en regie over hun eigen leven kunnen voeren, dan is het belangrijk dat zij elkaar kunnen ontmoeten en kunnen meedoen en dat daarvoor dus voldoende mogelijkheden aanwezig zijn in buurten, wijken en dorpen. De komende jaren gaan wij actief op zoek naar dit soort nieuwe verbindingen die de gezondheidsbeleving van onze inwoners ten goede komen.

Buurtgerichte aanpak

Naast deze generieke aanpak kiezen wij voor een buurtgerichte aanpak in een viertal buurten waar de beleving van de gezondheid van inwoners minder is dan in de rest van de gemeente. Specifiek gaan we aan de slag in de volgende buurten: Aawijk Noord, Boschveld en De Hambaken. In het kader van de Integrale Buurtvisie Gestelse Buurt passen we dezelfde methodiek toe ter bevordering van de gezondheidsbeleving in de Gestelse Buurt. Wij kiezen voor een aanpak dichtbij inwoners en hun leefomgeving. Deze aanpak biedt de beste kansen om gezonde en veerkrachtige buurten te realiseren. Het betekent niet dat we t overal hetzelfde doen. We sluiten aan bij bewegingen en processen die gaande zijn in buurten en vragen bewoners wat hen helpt in hun gezondheidsbeleving. We werken met een adaptieve aanpak met ruimte om te experimenteren, en dus ook ruimte voor leereffecten.

In gesprek met de buurt

We starten in deze buurten omdat hier een aantal bewonersinitiatieven en professionele structuren zoals Brede Bossche Scholen en gezondheidscentra aanwezig zijn als voedingsbodem voor onze aanpak. Betrokken bewoners zijn de basis waarop we innovatieve actieprogramma’s zoals ‘Positieve gezondheid’ kunnen bouwen. Hiervoor gaan we in gesprek met bewoners op zoek naar invalshoeken om hun gezondheidspotentieel beter te benutten aan de hand van vragen als:

Waar krijgen mensen energie van? (passies)

Met wie doen ze het graag samen? (sociale omgeving)

Wat kunnen ze goed? (vaardigheden)

Welke plekken waarderen ze en op welke plekken komen ze graag? (fysieke omgeving)

Op basis van deze gesprekken maken we met inwoners buurtgerichte actieprogramma die we samen de komende jaren gaan uitvoeren. Een belangrijke voorwaarde voor succes is een meerjarige inzet in deze buurten, enerzijds om vertrouwen te krijgen van inwoners en anderzijds om effecten op de gezondheidsbeleving te kunnen bereiken.

Experimentele benadering

We kiezen bewust voor een innovatieve, experimentele benadering waarin we samen met bewoners gaan ervaren wat het beste werkt om hun gezondheidspotentieel beter te benutten. Deze extra inzet vindt plaats bovenop de activiteiten die wij in hoofdstuk 3 hebben beschreven en waarmee we ook in deze buurten natuurlijk gewoon doorgaan.

Monitoring

Een belangrijke voorwaarde voor een effectieve aanpak is een structurele evaluatie op het resultaat van de maatregelen en activiteiten, zowel voor de gehele bevolking als voor de inwoners in de geselecteerde buurten. Voor deze monitoring gebruiken we indicatoren uit regionale en lokale kennisbronnen zoals de Wijk- en buurtmonitor, Brabantse Omgevingscan, wijkfoto’s en andere onderzoeken die de gemeente, de GGD en Farent uitvoeren. Ter vergelijking maken we ook gebruik van kennis van landelijke instellingen zoals het RIVM.

Communicatiestrategie

Wij zijn ervan overtuigd dat de maatregelen die we in dit programma positieve gezondheid beschrijven in onderlinge samenhang een stimulerende prikkel vormen voor inwoners om na te denken en bij te dragen aan hun gezondheidsbeleving. Wij willen onze inwoners vooral op een positieve, creatieve manier uitdagen en in staat stellen om gezonder te leven. Daarom kiezen we ook voor de communicatie over dit programma voor positieve en creatieve vormen en -middelen die bijdragen aan die uitdaging. Dit doen wij door hen met positieve en uitdagende voorbeelden te verleiden tot gezonde keuzes.

Colofon

Dit is een uitgave van gemeente
's-Hertogenbosch